

HERBARI

Estudi de la vegetació dels camins de ronda de Palafrugell: Impacte i mesures de control de la flora introduïda

**Cristina Badell
Marta Bargalló
Elena Bonet**

Espècies autòctones singulars

Nom científic: *Plantago subulata* L. subsp. *subulata*

Família de les plantaginàcies

Nom vulgar: plantatge , pedrenca de penya-segat

Descripció morfològica:

Mata amb rabassa lignificada, en part o majoritàriament epigea, densament ramificada. Fulles disposades en rosetes foliars reunides en conjunts compactes, d'1 mm d'amplada o més, linears, molt rígides i rectes, persistents a la part vella de les tiges. Flors disposades en espigues compactes, de 4-5 mm d'amplada, sobre peduncles de longitud generalment més llargues que les fulles. Flors poc vistoses a l'axil·la d'una bràctea ovada, aguda o acuminada.

Floració: maig – setembre.

Hàbitats que ocupa:

Penya-segats litorals, preferentment sobre substrats silícis.

Distribució:

Circummediterrània. A Catalunya restringida al litoral de les comarques de l'Alt i Baix Empordà. 0-100 m.

Protecció legal:

Sense protecció legal específica.

Factors de risc:

- Alteració i destrucció de l'hàbitat.
- Trepig excessiu.

Nom científic: *Limonium tremolsii* (Rouy) Erben (= *L. minutum* subsp. *tremolsii* (Rouy) P. Fourn.)

Família de les plumbaginàcies

Nom vulgar: limonium, ensopeguera de Trèmols,

Descripció morfològica:

Rabassa de 5-40 cm, amb fulles disposades helicoïdalment. Fulles de 25-65 × 5-13 mm, no marcides durant la florida; generalment uninervades. Eix de la inflorescència de 15-40 cm, freqüentment papil·lós a la base, amb algunes branques estèrils a la base. Espícules de flors de 7-7,5 mm. Bràctea interna de 4,7-5,3 × 2,8-3,8 mm, corbada lateralment des de la base.

Floració: juny - agost.

Hàbitats que ocupa:

Penya-segats litorals, sobre substrats silícis.

Observacions:

Gènere de plantes d'identificació força complexa. Es donen fenòmens d'hibridació amb altres espècies d'àrea de distribució més àmplia com *Limonium virgatum* (Willd.) Fourn.

Distribució:

Considerada endèmica del litoral de la Costa Brava, la descripció original correspon a material recollit al Llenguadoc. També ha estat citat de la Marenda a la Catalunya Nord. Relativament abundant al cap de Creus, apareix de manera més puntual a les localitats més meridionals del Baix Empordà.

Protecció legal:

Sense protecció legal específica.

Factors de risc:

Alteració i destrucció de l'hàbitat.

Trepig excessiu.

Recol·lecció.

Nom científic: *Euphorbia dendroides* L.

Família de les euforbiàcies

Nom vulgar: lleterassa arbòria

Descripció morfològica:

Arbust fins de 2((3) m, de port hemisfèric o dendroide. Tiges generalment ramificades des de la base; escorça de les branques superiors, vermellova, amb les cicatrius foliars molt marcades. Fulles de (20)35-70(100) × (2,5)4-7(10) mm, enteres, d'un verd més clar a la cara inferior; les inferiors pèndules i més laxes, les superiors patents o erecto-patents, denses, imbricades i que formen una roseta terminal. Inflorescència amb (3)4-8(10) radis de (10)15-35(50) mm, simples o 1(2) cops bifurcats; bràctees groguenques; les superiors lliures. Ciati amb nectaris ataronjats. Fruit de 4-5,5 × 5-8,2 mm, subesfèric, marcadament solcat.

Floració: març - maig.

Hàbitats que ocupa:

Màquies i brolles termòfiles en ambients subrupícoles litorals (*Oleo-Ceratonion*), sobre substrat calcari i esquistós.

Distribució:

Circummediterrani, és absent del Marroc i de la major part de la península Ibèrica. Es força freqüent a les illes Balears. A Catalunya la trobem prop del litoral a les comarques gironines, entre cap de Creus i Tossa de Mar. 0-100 m.

Protecció legal:

Protegit a l'EIN del cap de Creus, tot i que és present dins dels límits d'altres espais del PEIN (massís del Montgrí, Muntanyes de Begur i Cadiretes).

Espècies autòctones

Nom científic: *Arbutus unedo* L.

Família de les ericàcies

Nom vulgar: arboç

Descripció morfològica:

Arbre perennifoli que pot arribar a fer uns 10 m d'alçària, amb les branques joves enrogides i peludes, formant una capçada ovalada. Escorça vermellosa.

Flors blanques, pèndules, en forma de gerreta.

Fulles lanceolades, finament dentades, lluents i endurides, amb el pecíol molt curt.

Fruit en baia, vermell i tou a la maduritat, de superfície granelluda.

Floració: octubre-gener.

Fructificació: octubre-gener. Els fruits triguen un any a madurar i els que es troben amb les flors corresponen a la floració de l'any anterior.

Hàbitats que ocupa:

Viu a la terra baixa, als alzinars aclarits, preferentment sobre sòls silicis. S'estén per tot el nostre territori.

Usos i propietats:

Les cireres d'arboç són comestibles, però força insulses i un xic indigestes.

Les fulles, de propietats astringents, s'han utilitzat en medicina contra diarrees i disenteries.

Nom científic: *Asparagus acutifolius* L.

Família de les liliàcies

Nom vulgar: esparraguera, espargolera

Descripció morfològica:

Arbust lianoide, amb la tija i el brancam flexibles, corbats i amb turions primos, drets i llargs, un xic amargs, comestibles.

Fulles amb el limbe menut i molt prim, a l'axil·la de les quals surten cladodis (rígids i punxants), disposats en verticils, que prenen la funció fotosintetitzadora que les fulles no fan.

Flor d'un groc verdós, unisexuals, oloroses, solitàries o fins a 4 per nus, amb un sol embolcall floral en forma de campana. Dioic.

El fruit és un baia petita, negra a la fi.

Floració: juliol - setembre.

Hàbitats que ocupa:

Planta comuna a la terra baixa de tot el nostre territori en els dominis de l'alzinar típic, de l'alzinar de carrasca, de l'alzinar baleàric i de la màquia de garric i margalló.

Usos i propietats:

Els turions o espàrrecs són comestibles. Quan aquests es diu que s'espiguen vol dir simplement que al créixer es desenvolupen les rametes a partir de les gemmes laterals.

Tenen propietats diürètiques. Altres espècies del gènere *Asparagus* són cultivats.

Nom científic: *Asplenium adiantum-nigrum*
L. subsp. *onopteris* (L.) Heufl.

Família de les aspleniàcies

Nom vulgar: falzina negra

Descripció morfològica:

Falguera amb rizoma pilós i amb esquames. Fulles de 10 a 50 cm, ovato-triangulars amb el pecíol generalment de longitud molt superior a la del limbe.

Segments acuminats, els inferior sovint tant llargs com la meitat de tota la lamina i girats cap amunt.

Floració: maig - juny.

Hàbitats que ocupa:

Alzinars, sobretot a les comarques litorals. A la base dels troncs o sobre sòls ben formats sobre roques del sotabosc, en llocs ombrívols.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Calicotome spinosa* (L.) Link

Família de les papilionàcies

Nom vulgar: argelaga negra

Descripció morfològica:

Arbust molt espinós d'1 a 3 m d'alçària, verd, ramificat, amb poques fulles.

Fulles compostes, totes trifoliades, amb el folíols petits, d'un verd fosc, ovats, obtusos, que quan s'assequen es tornen negres, peciolades.

Flors grogues, papilionades, solitàries o en petits grups.

Llegum negre i lluent, amb 3 - 8 granes.

Floració: març - maig.

Hàbitats que ocupa:

Planta pròpia de la terra baixa mediterrània al país de les màquies litorals, de les brolles i dels alzinars, preferentment sobre terreny silici, des del Rosselló fins al massís del Garraf.

Usos i propietats :

Es desconeixen.

Nom científic: *Cistus albidus* L.

Família de les cistàcies

Nom vulgar: estepa blanca

Descripció morfològica:

Arbust que no sol fer més d'un metre d'alçària, erecte i ramificat.

Fulles oposades, linears, amb el marge cargolat, que recorden les del romaní, d'un verd fosc per l'anvers i pubescents i blanquinoses pel revers, sèssils o gairebé.

Flors blanques, amb 5 pètals i nombrosos estams. Calze amb 3 sèpals, amb pèls llargs. El fruit és una càpsula dehiscent.

Floració: abril – juny.

Hàbitats que ocupa:

Planta mediterrània molt comuna a la majoria de comunitats de terra baixa, preferentment sobre terreny calcari. Molt freqüent a les brolles del país dels alzinars i de les màquies. Viu en pinedes i brolles sobre sòls prims i secs.

Usos i propietats:

Les llavors de les estepes són riques en fècules i se les ha utilitzades per obtenir-ne farina i barrejar-la amb altres panificables.

És bona per a fer cataplasmes.

Es cultiva com a ornamental, principalment un híbrid amb *Cistus crispus*, que es comercialitza amb el nom de *Cistus x pulverulentus*.

Nom científic: *Cistus crispus* L.

Família de les cistàcies

Nom vulgar: estepa crespa

Descripció morfològica:

Arbust no massa gran, amb l'escorça d'un color terrós-rogenca, escamosa i amb branques lleugerament postrades.

Les fulles són de color verd fosc, sèssils, soldades per la part basal amb el marge ondulat i d'aspecte rugós, presentant pèls i glàndules a la seva superfície.

Presenta una floració força vistosa, les flors s'agrupen en inflorescències denses i curtament pedunculades. Tenen els pètals de color vermell intens amb el marge cresp.

Floració: abril – juny.

Hàbitats que ocupa:

Planta freqüent en brolles obertes i clarianes de suredes, sobretot en sòls prims sobre substrat silici. La trobem a la mediterrània occidental. Al nostre país s'estén per gairebé tota la franja litoral, des de Girona fins al País Valencià.

Usos i propietats:

En alguns llocs es cultiva com a ornamental.

Nom científic: *Cistus monspeliensis* L.

Família de les cistàcies

Nom vulgar: estepa negra, mòdega

Descripció morfològica:

Arbust erecte, que pot atènyer 1 m d'alçària, flairós, ramificat i enganxós.

Fulles oposades, sèssils, lanceolades, estretes, enganxoses, aspres i peludes, trinervades, amb el marge més o menys cargolat.

Flors blanques, a vegades tacades de groc, en raïms, amb 5 pètals i nombrosos estams. El fruit és una càpsula arrodonida, sense pètals o gairebé, amb 5 compartiments.

Floració: abril - juny.

Hàbitats que ocupa:

Planta de terra baixa, pròpia de les brolles de romaní i bruc d'hivern i d'estepes i brucs, preferentment sobre terreny silici, comuna arreu dels Països Catalans. Freqüent en garrigues obertes.

Usos i propietats:

S'aplica per via externa com a antisèptic i pel rentat de llagues. Es preparen infusions per les seves suposades propietats antihelmíntiques. Antigament les seves branques s'utilitzaven com abrasiu per a netejar paelles.

Nom científic: *Cistus salviifolius* L.

Família de les cistàcies

Nom vulgar: estepa borrera

Descripció morfològica:

Arbust no massa alt, de 30 a 80 cm d'alçària, ramificat, a penes aromàtic, prubescents però no enganxós.

Fulles oposades, ovades i el·líptiques, rugoses, semblants a les de la sàlvia, tomentoses pel revers, sostingudes per un pecíol curt.

Flors blanques, solitàries o bé reunides, de 2 a 4, sobre un mateix peduncle que surt de l'axil·la de les fulles, pèndules.

El fruit és una càpsula, amb costats, escapçada al capdamunt, amb 5 compartiments.

Floració: març - juny.

Hàbitats que ocupa:

Planta mediterrània molt comuna a tot el nostre territori, preferentment sobre terreny silici. És espècie característica de les brolles d'estepes i brucs que substitueixen els alzinars i les garrigues degradats. Habita pinars i alzinars, preferentment en sòls descalcificats.

Usos i propietats:

Es cultiva com ornamental principalment un híbrid amb *Cistus populifolius* que es comercialitza amb el nom de *Cistus x corbariensis*.

S'ha utilitzat com a medicinal en infusions per les seves propietats antitussígenes i expectorants.

Nom científic: *Coriaria myrtifolia* L.

Família de les coriariàcies

Nom vulgar: roldor

Descripció morfològica:

Arbust de fins a 2 o 3 m d'alçada, glabre, amb tiges grisenques.

Fulles oposades, lanceolades, enteres, glabres, amb 3 nervis principals, sostingudes per un pecíol curtíssim.

Flors molt poc vistoses, en alguns peus només són masculines i en d'altres hermafrodites. Les úniques que destaquen són les segones, pels seus llargs estils vermells que sobresurten.

Fruits durs, negres i brillants que se situen ordenadament i radialment.

Floració: abril - juny.

Hàbitats que ocupa:

Planta mediterrània característica de les bardisses de terra baixa i de muntanya mitjana, estesa en bona part del territori català.

Usos i propietats:

Tota la planta és tòxica. per l'home i alguns animals. Principalment el fruits són metzinosos, provoquen intoxicacions greus, i fins i tot mortals en menjar-los prenent-los per móres. Els fruits, aixafats amb aigua, s'han utilitzat com a insecticida.

Nom científic: *Cornus sanguinea* L.

Família de les cornàcies

Nom vulgar: sanguinyol

Descripció morfològica:

Arbust caducifoli, d'1 a 3 m d'alçària, amb el branquillons joves enrogits.

Fulles oposades, ovals o el·líptiques, enteres, d'un verd maculat de negre, sostingudes per un pecíol enrogit pel costat d'on li ve la llum, amb un nervi principal i diversos nervis secundaris que estan enfonsats en l'anvers i rebotits pel revers.

Flors blanques, petitones, amb 4 pètals, pubescents per la part de fora, reunides en una cima terminal sostinguda per un llarg peduncle.

El fruit és una drupa petita, de color blau molt intens, de carn molt minsa, coronat pel calze persistent.

Floració: maig - juny.

Hàbitats que ocupa:

Viu preferentment a l'estatge montà, al país de les rouredes humides i en els boscos de ribera i les bardisses muntanyenques. Penetra sovint a la terra baixa pels barrancs frescals o ombrívols.

Usos i propietats:

La seva fusta és bastant dura, molt preuada per fer mànecs d'eines i per ser tornejada per a fabricar mobiliari. Les branques són molt flexibles i s'utilitzen de manera semblant al vímet per fabricar cistells. Dels fruits se'n pot obtenir un oli per fer llum i també s'han utilitzat per tenyir.

Nom científic: *Crithmum maritimum* L.

Família de les umbel·líferes o apiàcies

Nom vulgar: fonoll marí

Descripció morfològica:

Planta lleugerament lignificada de color verd glauc.

Amb tiges estriades longitudinalment.

Fulles dividides en segments lanceolats, són carnosos.

Les flors són d'un color groc-verdós i formen umbel·les de 10 a 20 radis curts i gruixuts.

Floració: juny - gener.

Hàbitats que ocupa:

Planta halòfila, de tendència rupícola que es fa a les esquerdes dels penya-segats.

Usos i propietats:

Planta aromàtica, tota ella fa una olor ben característica que recorda vagament al fonoll.

És comestible i s'utilitza en alimentació, sobretot els brots tendres apicals. Encara ara hi ha qui la conserva en vinagre per al seu consum. És rica en vitamina C i s'ha utilitzat en infusions per les seves propietats antiescorbútiques.

Nom científic: *Daphne gnidium* L.

Família de les tímeleàcies

Nom vulgar: matapoll

Descripció morfològica:

Arbust de 0,5 a 1 m d'alçària, de branques dretes i primes amb moltes fulles a la part de dalt i tot al llarg de les tiges i desfoliades a baix de tot.

Fulles coriàcies, d'un verd esblaimat, lanceolades, molt estretes i agudes, amb un sol nervi.

Flors blanques petites, oloroses, amb la corol·la tubular oberta a la part superior formant 4 lòbuls, un xic més curts que la part tubulosa, reunides en gran nombre.

El fruit és una drupa vermella, petitona.

Floració: agost - octubre.

Hàbitats que ocupa:

Present a totes les contrades del litoral català des del Rosselló fins al Baix Ebre, al país dels alzinars, sobretot a les brolles i boscos clars.

Es troba a les garrigues, pinars i terres no cultivades des de arran de mar fins a 1000m.

Usos i propietats:

Aquest és un arbust amb moltes fulles totes dirigides cap amunt amb forma de punta d'espasa; potser algú podria confondre-la amb una *Euphorbia*, però tallant una fulla ràpidament veiem que no treu làtex blanc.

S'ha d'anar alerta amb aquesta planta perquè és irritant.

L'escorça i els fruits són purgants severs. S'han utilitzat les arrels i les fulles per enverinar l'aigua dels rius com a sistema de pesca. S'utilitzava per cicatritzar ferides, al foradar les orelles de les nenes s'hi introduïa un trosset de branquilló.

Nom científic: *Erica arborea* L.

Família de les ericàcies

Nom vulgar: bruc boal

Descripció morfològica:

Arbust que pot fer-se molt alt, fins a 3 m, i prendre la fesomia d'un arbre, amb tiges erectes molt ramificades i branques d'un to blanquinós, sobretot les més joves, per la presència d'un borrisol de pèls blancs i desiguals.

Fulls disposades en verticils de 3 o 4, molt estrets, amb un solc visible pel revers.

Flors blanques o una mica rosades d'uns, en forma de gerra oberta al capdamunt, amb 4 dents, flairoses, reunides en gran nombre en panícules piramidals, tot al llarg de les branques, sostingudes per peduncles més llargs que la pròpia flor.

Fruit en càpsula.

Floració: febrer – maig.

Hàbitats que ocupa:

Espècie estesa per tota l'àrea dels Països Catalans, típica de les brolles mediterrànies silicícules d'estepes i brucs, i de boscos aclarits i poc carbonatats. A vegades surt també a les suredes i a les brolles humides.

Usos i propietats:

El bruc boal té una fusta molt dura d'un color rogenc molt apreciat per això s'ha utilitzat per a tallar obres menudes. També és molt bona com a combustible i per a obtenir carbó. S'ha utilitzat en medicina com a diürètic.

Nom científic: *Erica scoparia* L.

Família de les ericàcies

Nom vulgar: bruc d'escombres

Descripció morfològica:

Arbust que pot arribar a fer 1 m d'alçària o més, de tiges i branques primes, dretes, glabres.

Fulls linears, lluents, amb dos solcs visibles pel revers, també glabres.

Flors verdoses, molt menudes, disposades en raïms llargs i estrets al llarg de les tiges, sostingudes per peduncles gairebé tan llargs com les flors.

Fruit en càpsula glabra.

Floració: maig – juliol.

Hàbitats que ocupa:

Es troba en matollars i en boscos poc densos sobre sòl sense calç. Prefereix els sòls frescos i humits.

Usos i propietats:

La fusta, que té els mateixos usos que la de l'*Erica arborea*, és un excel·lent combustible.

Nom científic: *Globularia alypum* L.

Família de les globulariàcies

Nom vulgar: fuixarda, ullastró

Descripció morfològica:

És una mata lignificada i ramificada a la base. Branques erectes amb fulles esparses. Fulles lanceolades amb un mucró terminal, coriàcies, glabres, d'un verd grisenc. Les flors es troben reunides en capítols terminals de color blau-lilós, d'1-3 cm de diàmetre.

Floració: febrer – maig.

Hàbitats que ocupa:

Es troba en boscos aclarits i garrigues seques, sobre sòls calcaris.

Usos i propietats :

Planta purgant amb un efecte irritant intestinal capaç de provocar intensos còlics. Utilitzada per alleujar el dolor i el patiment.

Nom científic: *Inula crithmoides* L.

Família de les compostes o asteràcies

Nom vulgar: salsona

Descripció morfològica:

Mata més o menys ramificada de branquillons erectes. Fulles enteres o tridentades a l'apex, carnosos, de contorn linear, sense pecíol. Flors disposades en capítols grocs amb lígules visibles. Fruit en aqueni pilós amb un plomall apical de pèls lliures.

Floració: agost – octubre.

Hàbitats que ocupa:

Es distribueix pels litorals amb sòls salins i per les contrades mediterrànies seques.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Juncus acutus* L.

Família de les juncàcies

Nom vulgar: jonc

Descripció morfològica:

Planta de fins a 1 m d'alçària, glabre. L'estructura de la planta la formen les fulles de secció cilíndrica, molt llargues i acabades en punxa.

Flors agrupades en panícules denses, sobrepassades per una llarga bràctea d'apex punxant.

Floració: maig - juny.

Fructificació: finals d'estiu - principis de la tardor.

Hàbitats que ocupa:

Ocupa ambients salins i sòls humits, com ara els litorals. Planta d'hàbitats salobres.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Lavandula stoechas* L.

Família de les labiàcies

Nom vulgar: caps d'ase

Descripció morfològica:

Mata aromàtica de fulles senceres i de color grisenc.

Forma una inflorescència en forma d'espiga a la part de dalt de les branques; l'espiga té unes bràctees estèrils a la part superior de color blau, que són molt vistoses; les flors són diminutes i poc aparents, de color violeta molt fosc.

Floració: maig-juliol.

Hàbitats que ocupa:

Aquesta planta viu generalment sobre substrats silicis en garrigues i pinars. La trobem en bona part del litoral català.

Usos i propietats :

La inflorescència té aplicacions medicinals: anticatarral, anticefalàlgica, digestiva i diürètica. La maceració de les seves flors en esperit de vi té propietats analgèsiques i antiinflamatòries. Planta aromàtica.

Nom científic: *Lavatera arborea* L.

Família de les malvàcies

Nom vulgar: malva gran

Descripció morfològica:

Planta robusta, de base llenyosa, pot arribar a fer 3 m.

Ramificada, amb branques i fulles cobertes de pels estel·lats. No glandulosa.

Fulles llargament peciolades amb estípules estretes.

Flors axil·lars i terminals. Pètals roses, amb venes i base purpúries.

Floració: abril - agost.

Hàbitats que ocupa:

Penya-segats litorals, talussos i roquissars on el sòl rep aportats de nitrogen procedent de colònies d'ocells marins.

També es troba com a planta ruderal.

Usos i propietats :

S'utilitza per corregir l'efecte irritant de mucoses i astringent d'altres plantes.

Nom científic: *Lonicera implexa* Aiton

Família de les caprifoliàcies

Nom vulgar: lligabosc mediterrani

Descripció morfològica:

Liana perennifòlia de tiges volubles de fins a 2 m de llargada.

Fulles oposades, sèssils, ovals, coriàcies, persistents, enteres, amb una vora estreta translúcida a tot el marge del limbe amb l'anvers lluent i el revers mat i glauc.

Flors grogues, sovint enrogides per la part externa, amb la corol·la tubular, oberta en dos llavis desiguals. Les flors s'agrupen en inflorescències sèssils al centre d'un parell de fulles, sempre a l'extremat de les tiges.

El fruit és una baia ovoide, petita, vermella a la maduresa.

Floració: maig - juliol.

Hàbitats que ocupa:

Planta de terra baixa de gairebé tot el nostre territori, per bé que penetra sovint a la muntanya mitjana pel indrets més eixuts. És característica de l'alzinar amb marfull i de la sureda, però s'endinsa a l'alzinar muntanyenc des dels Pirineus fins a les muntanyes del sistema Prelitoral. També es troba als alzinar de les comarques mediterrànies més continentals.

Usos i propietats:

Planta emprada, a l'igual que les seves congèneres, com a ornamental en jardineria.

Les seves flors són calmants; i les baies, no comestibles, diürètiques i emètiques.

Nom científic: *Myrtus communis* L.

Família de les mirtàcies

Nom vulgar: murta

Descripció morfològica:

Arbust perennifoli, d'1 a 3 m d'alçària, amb l'escorça vermellosa, aromàtic, molt fullós i ramificat.

Fulles oposades, gairebé sense pecíol, agudes, enteres, coriàcies, glabres i lluents. Limbe amb puntuacions translúcides que es veuen bé a contrallum.

Flors blanques, oloroses, solitàries a l'axil·la de les fulles, amb 5 pètals i nombrosos estams.

El fruit, el murtó, és una baia d'1 cm, ovoide i coronada per les dents persistents del calze, de carn minsa, de color blau fosc, comestible.

Floració: maig–juliol.

Hàbitats que ocupa:

Planta pròpia de tot el litoral català, busca els indrets més humits i frescos.

Usos i propietats :

Amb les fulles i els fruits es prepara un vi aromàtic-estringent molt agradable per al paladar.

Planta afrodisíaca, aromàtica, comestible. També té usos medicinals i es fa servir per a la elaboració de perfums.

Nom científic: *Parietaria officinalis* L.

Família de les urticàcies

Nom vulgar: herba roquera, cama-roja

Descripció morfològica:

Herba perenne, de tija rogenca, pubescent. Fulles no urticants, romboidals, amb dos parells de nervis laterals, peciolades, alternes, que s'enganxen fàcilment a la roba. Flors agrupades en raïm. Fruit en núcula.

Hàbitats que ocupa:

Planta típica de parets, murs i marges.

Usos i propietats :

Té moltes propietats medicinals; és diürètica, cicatritzant, anticefalàlgica i refrescant, i antihemorridal.

Les fulles, sobretot els brots joves, es poden menjar com verdura.

Nom científic: *Phagnalon saxatile* (L.) Cass.

Família de les compostes i asteràcies

Nom vulgar: herba morenera

Descripció morfològica:

Petita mata de les fulles lineals amb una marcada diferència de color entre l'anvers i el revers.

Els capítols es troben solitaris sobre de les tiges a diferència de *Phagnalon sordidum* que té els capítols agrupats. Es pot confondre amb *Phagnalon rupestre*, però es diferencia per les fulles més estretes i les bràctees de l'involucre molt agudes i les externes reflexes cap a fora.

Hàbitats que ocupa:

La trobem en indrets rocosos o pedregosos més o menys assolellats, en parets i murs. Colonitza els camps de secà abandonats.

Usos i propietats :

Es desconeixen.

Nom científic: *Phillyrea angustifolia* L.

Família de les oleàcies

Nom vulgar: aladern de fulla estreta

Descripció morfològica:

Arbust perennifoli, d'1 a 2 m d'alçària, de branques primes i rígides, d'escorça grisenca.

Fulles oposades, glabres, coriàcies, estretes, lanceolades, enteres, a vegades amb un dentat molt fi, gairebé sense pecíol.

Flors blanquinoses o verdoses, petites, oloroses, reunides en raïm arrodonits a l'axil·la de les fulles. Amb els 2 estams sobresortits. Calze petitó, en forma de copa.

El fruit és una drupa petitona acabada en punta, negrós i pruïnós quan és madur, amb un pinyol oval i prim que protegeix una sola llavor.

Floració: març – maig.

Hàbitats que ocupa:

Planta de la terra baixa de tot el nostre territori. Es troba al país de l'alzinar, bé dins la comunitat arbustiva de l'alzinar típic, bé a les garrigues, a les màquies i a les brolles.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Pinus halepensis* Miller

Família de les pinàcies

Nom vulgar: pi blanc

Descripció morfològica:

El pi blanc pot arribar a fer 20 m d'alçària. Té la capçada cònica, esclarissada, amb moltes pinyes, i l'escorça d'un gris clar, sobretot la de les branques joves.

Com tots els pins, les inflorescències masculina i femenina estan separades, però conviuen en el mateix arbre (monoic).

Pinyes estretament còniques i allargades, d'esquames planes, sostingudes per un peduncle corbat, que les acosta cap a la branca.

Fulles de dues en dues d'un verd clar.

Floració: abril – maig.

Hàbitats que ocupa:

És un arbre mediterrani. Viu en indrets eixuts i pedregosos del país de l'alzinar, on primitivament va ocupar les clarianes per anar progressant a mesura que l'alzinar ha estat destruït. És propi de la terra baixa de tot el nostre territori.

Usos i propietats:

La seva fusta té diferents aprofitaments a la llar i a la vida de pagès.

Els seus pinyons són menjar habitual dels ratolins de camp i dels esquiroles. Antigament, a Girona, es creia que les seves pinyes verdes i estellades posades dins la menjadora de l'aviram curava la pepida.

Nom científic: *Pistacia lentiscus* L.

Família de les anacardiàcies

Nom vulgar: llentiscle

Descripció morfològica:

Arbret perennifoli, molt ramificat. Escorça de les branques tendres vermellosa i grisa la de les més velles. Dioic.

Fulles compostes, paripinnades. Si es miren a contracolor s'hi observa el nervi principal translúcid i una vora clara a tot el contorn de la fulla. Si les fulles es rebreguen desprenen una forta olor resinosa.

Fruit en drupa, globulós, vermell primer i negre a la maduresa.

Floració: març–maig.

Fructificació: octubre – novembre.

Hàbitats que ocupa:

Té un caràcter típicament mediterrani i viu a les màquies i als alzinars litorals, desapareixent a mesura que anem terra endins. S'estén en companyia del margalló. En altres zones acompanya l'alzina i la surera.

Usos i propietats:

La resina s'obté de puncions practicades a les tiges i constitueix el màstique, utilitzat en medicina, per a preparar ciments dentaris i per a fabricar diferents menes de vernís. El màstique va ser utilitzat des dels temps clàssics com a xiclet per enfortir les genives.

Nom científic: *Polypodium vulgare* L.
subsp. *serrulatum* Arcangeli
(= *P. cambricum* L.)

Família de les polipodiàcies

Nom vulgar: herba pigotera, herba per als ronyons

Descripció morfològica:

Falguera amb rizoma gruixut cobert d'escames linear-laceolades i acuminades de color ferruginós.

Fulles peciolades ovado-oblongues amb l'àpex agut, dividides un sol cop.

Els esporangis es troben a la part inferior de la fulla reunits en sorus circulars de color ataronjat.

Hàbitats que ocupa:

Es troba en roques i murs, en soques velles en llocs ombrejats.

Usos i propietats:

La planta té propietats expectorants, laxants. Es fa servir per la bronquitis. En us extern s'utilitza com astringent i antireumàtic.

Nom científic: *Quercus pubescens* Willd
(= *Quercus humilis* Miller)

Família de les fagàcies

Nom vulgar: roure martinenc

Descripció morfològica:

Arbre caducifoli, de fins a 20 m d'alçària, amb els branquillons peluts. Capçada densa i sovint més ampla que no pas alta. Escorça d'un bru clar, molt clivellada.

Flors d'estructura i posició molt similar a la dels altres roures.

Fulles molt peludes quan són joves, a l'estiu amb claps de pèls i a la tardor, glabriscent.

Fruit, la gla. Les glans apareixen reunides en grupets sèssils o amb el peduncle molt curt i pelut.

Floració: abril – maig.

Fructificació: octubre – novembre.

Hàbitats que ocupa:

Habita en rouredes en tot tipus de substrats. Freqüentment en terrenys calcaris o sòls neutres. Fa boscos a l'estatge montà, des de les vessants del Pirineu fins als Ports de Tortosa, on s'atura i no passa més cap al sud.

Usos i propietats:

Es cultiva, en ocasions, com a ornamental.

Nom científic: *Quercus coccifera* L.

Família de les fagàcies

Nom vulgar: garric, coscoll

Descripció morfològica:

Aquest arbre, al nostre país, només el trobem en forma arbustiva, de fullatge dens i escorça clivellada.

Les inflorescències són similars a les de l'alzina.

Fulles endurides i lluent, amb el limbe ondulat i amb dents acabades en una espina. Són d'un verd intens per l'anvers i més pàl·lides pel revers, però sense pèls, cosa que les diferencia clarament de les alzines.

Fruit, la gla, amb el peduncle curtíssim i la cúpula amb esquames espinoses.

Floració: abril – maig.

Fructificació: agost.

Hàbitats que ocupa:

Viu a la terra baixa en indrets àrids i pedregosos, formant denses garrigues en els llocs on l'alzinar típic a reculat a causa de la pressió humana. També conviu amb el margalló a les màquies litorals.

Usos i propietats:

En medicina popular s'utilitzen les fulles en infusió per tractar la enuresi nocturna dels nens.

Nom científic: *Quercus ilex* L.

Família de les fagàcies

Nom vulgar: alzina

Descripció morfològica:

Arbre corpulent, perennifoli, de creixement lent, de fins a 20 m d'alçària. Capçada densa i escorça grisa o bruna, rugosa i clivellada.

Monoic; les flors masculines són grogues, en amens llargs i pènduls; les femenines, solitàries.

Fulles lanceolades, amb el marge dentat, verdes per l'anvers, blanquinoses pel revers, a causa de la presència d'un enfeltrat de pèls.

Fruit, la gla, amb esquames que no punxen.

Floració: abril – maig.

Fructificació: setembre.

Hàbitats que ocupa:

Principal component dels boscos autòctons a altituds mitjanes i baixes. Distribució mediterrània occidental. És l'arbre dominant dels alzinars, que ocuparien gairebé tota la terra baixa del nostre territori si l'home no els hagués destruït.

Usos i propietats:

La seva fusta, molt dura, s'ha fet servir per fer-ne eines i mànecs diversos i també és emprada per a l'obtenció de carbó (carbó d'alzina) i de productes químics (destil·lació). De l'escorça se'n treu tanins d'interès en adobaria. Les glans són menjar pels porcs i senglars.

Nom científic: *Quercus suber* L.

Família de les fagàcies

Nom vulgar: suro, surera

Descripció morfològica:

De capçada més esclarissada que el *Q. ilex* i amb el tronc i les branques revestits d'una gruixuda capa de suro, la resta de les seves característiques no s'aparten gaire de les de l'alzina.

Les glans són més tardanes, amb les esquames de la cúpula, sobretot les del capdamunt, sobresortints.

Floració: abril – maig.

Fructificació: desembre.

Hàbitats que ocupa:

Viu només sobre terrenys silicis a la terra baixa i forma boscos a les comarques més orientals.

Usos i propietats:

Durant molts anys aquests boscos han estat explotats per treure'n el suro, que se separa dels troncs i es refà en 10 o 12 anys.

En cada lleva hom obté uns 450 kg de suro per hectàrea.

Nom científic: *Rhamnus alaternus* L.

Família de les ramnàcies

Nom vulgar: aladern

Descripció morfològica:

Arbre perennifoli, d'1 a 6 m d'alçària, amb les branques oposades i sense pèls. Escorça llisa i grisenca que es clivellada en els exemplars més vells.

Flors petites, unisexuals, les masculines i les femenines en arbres diferents (dioic). S'agrupen en raïms a les axil·les de les fulles.

Fulles oposades, amb els nervis ressortits per l'anvers, el·líptiques o ovalades amb dents fines i irregulars, coriàcies i lluints. Mirades a contrallum s'hi veu una vora translúcida tot al voltant de la fulla.

Fruit en drupa, esfèric, primer vermell i ben negre quan és madur, amb tres llavors.

Floració: febrer – abril.

Fructificació: octubre – novembre.

Hàbitats que ocupa:

És arbre de terra baixa, del país de l'alzinar, però pot endinsar-se pel domini de l'alzinar muntanyenc, cap a la muntanya mitjana, pels indrets més assolellats i protegits del fred. Viu a tot el nostre territori.

A vegades, en alguns llocs pedregosos, s'hi fa una forma arbustiva, de fulles més petites, que viu ajaguda i no pren mai la forma d'arbre.

Usos i propietats:

Utilitzada a nivell popular com hipotensor.

Nom científic: *Rosa agrestis* L.

Família de les rosàcies

Nom vulgar: roser agrest

Descripció morfològica:

Arbust flexuós que pot arribar a fer 3 m d'alçària però sovint és més baix, amb agullons corbats i sense a penes diferència de mida entre ells.

Fulles compostes amb 5-7 folíols, d'1 a 3 cm, ovades i atenuades per tots dos caps, dentades, glanduloses al revers.

Flors blanques, més rarament d'un rosa pàl·lid, solitàries o en grupets, sostingudes per pedicels llargs, sense pèls glandulosos.

Fruits secs envoltats pel receptacle, d'un vermell viu.

Floració: maig-juliol.

Hàbitats que ocupa:

Planta pròpia de les bardisses de terra baixa, al país de l'alzinar i de les màquies, i de la part més baixa de l'estatge montà.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Rubia peregrina* L.

Família de les rubiàcies

Nom vulgar: rogeta

Descripció morfològica:

Planta herbàcia, amb la base de la tija endurida i persistent, vivaç.

Les tiges, ascendents i penjants, difoses, de vegades s'enfilen recolzades a les plantes veïnes. Quadrangulars amb les arestes armades d'agullons ganxuts.

Les fulles oval-lanceolades, persistents, coriàcies, de color verd fosc, vermelloses quan ve el fred. El nervi mig i els marges engruixits porten per sota agullons cartilaginosa com els de les tiges.

Les flors grogues, formen inflorescències cimoses que sobrepassen a les fulles.

El fruit és una baia globulosa de color negre.

Floració: abril - juny.

Hàbitats que ocupa:

Viu a l'alzinar, a les garrigues i a les brolles.

Usos i propietats:

La seva arrel té propietats diürètiques.

Nom científic: *Sedum sediforme* L.

Família de les crassulàcies

Nom vulgar: crespinel·l, mata focs

Descripció morfològica:

Petita planta perenne, prostrada.
Fulles carnoses, erectes, acuminades i de color glauc.
Inflorescència erecta ramificada a la part superior amb nombroses flors de color groc, pàl·lid. Les branques de les inflorescències es mantenen cert temps seques portant els fruits que són petits fol·licles.

Floració: juliol - agost.

Hàbitats que ocupa:

Ocupa sòls fèrtils, alcalins i ben drenats. Li agrada estar ben exposada al sol.

Usos i propietats:

Planta ornamental, molt utilitzada en jardineria.
S'anomena mata focs per què no crema, sempre és verda.

Nom científic: *Smilax aspera* L.

Família de les esmilacàcies

Nom vulgar: arítjol

Descripció morfològica:

Liana verda tot l'any, força espinosa, de tiges primes i anguloses que fan ziga-zaga, de fins a 1 m de llargada. S'entortolliga a les plantes veïnes mitjançant circells, que surten per parell a la base dels pecíols de les fulles. Fulles esparses, coriàcies i llueus, amb 5 nervis arquejats, amb el limbe de formes diverses (ovades o triangulars, amb la base en forma de cor...) i d'amplada molt variable. Marge del limbe gairebé sempre amb espines.

Flors de color crema, reunides en raïms terminals i a l'axil·la de les fulles. Dioic.

El fruit és una baia petita, globulosa, vermella, amb 1-3 llavors.

Floració: setembre - novembre.

Hàbitats que ocupa:

Planta comuna a tota la terra baixa, al domini dels alzinars i de les màquies litorals, a la sureda, a les garrigues i a la bardisses.

Usos i propietats:

Té propietats diürètiques i sudorífiques. Les seves arrels tenen propietats asmàtiques. La indústria alimentària en fa gran ús en sucres refrescants, begudes ensucrades i en la cervesa.

Nom científic: *Sonchus tenerrimus* L.

Família de les compostes, esteràcies

Nom vulgar: lletsó, lletisó

Descripció morfològica:

Herba ramificada, tendre amb làtex.

Amb les fulles quasi compostes amb aurícules petites, amb els lòbuls allargats i més estrets de la base, peciolades.

Flors ligulades de color groc. disposades en capítol. Es característica la presència d'una pilositat cotonosa i persistent a la bases de el involucre del capítol. Fruit en aqueni molt aplanat amb un plomall de pèls.

Floració: tot l'any.

Hàbitats que ocupa:

Roquissers i penya-segats marins, erms i conreus.

Usos i propietats:

Es dona per a menjar a les oques i als ànecs.

Nom científic: *Sorbus domestica* L.

Família de les rosàcies

Nom vulgar: server

Descripció morfològica:

Arbret caducifoli que pot arribar a uns 15 m d'alçària, amb la capçada densa formada per branques ascendents. Escorça bruna, clivellada verticalment.

Flors blanques o un xic tacades de rosa, amb 5 pètals i nombrosos estams, agrupades en corimbres.

Fulles compostes, dentades i completament simètriques.

Fruit en pom, la serva, semblant a una pera però més petita i arrodonida, grogueses i tacades de vermell o ben brunes, sobretot quan són madures.

Floració: d'abril en endavant.

Fructificació: setembre – novembre.

Hàbitats que ocupa:

No forma mai boscos sinó que conviu, a l'estatge montà, amb altres arbres amants de la frescor i la humitat. També es troba en algunes obagues de la terra baixa. És força comú a bona part del nostre territori.

Usos i propietats:

Planta astringent, útil per a tractar diarrees.

Les serves són comestibles si es deixen assecar, com les prunes, o sobremadurar.

Nom científic: *Spartium junceum* L.

Família de les fabàcies

Nom vulgar: ginesta

Descripció morfològica:

Arbust verd d'1 a 3 m d'alçària en els qual les tiges cilíndriques i molt finament estriades prenen funció assimiladora, ja que té les fulles petites i promptament caduques. Fulles linears, fugisseres.

Flors grogues, papilionades, grosses, molt oloroses, disposades en raïms terminals. Calze amb un sol llavi, partit de cap a cap, amb 5 dents menudes.

Llegum negre a la maduresa, amb 10-18 granes.

Floració: abril – juliol.

Hàbitats que ocupa:

Es troba en els prats secs i les brolles de les muntanyes marítimes, sobretot al domini de l'alzinar i a la màquia litoral.

Usos i propietats:

Cultivada en jardineria i naturalitzada en les zones inferior mitjanes i en els marges de carretera i autopistes amb la intenció inicial de fixar els terraplens adjacents.

És una planta tòxica que pot produir vòmits, cefaleas i diarrees.

Nom científic: *Tamus communis* L.

Família de les dioscoriàcies

Nom vulgar: gatmaimó

Descripció morfològica:

Liana amb fulles que tenen forma de cor, són molt tendres i sense cap espina amb els nervis ben marcats, caràcters que la diferencien ràpidament de *Smilax aspera*.

Les flors són unisexuals i pengen en raïms allargats de les axelles de les fulles. De color groc-verdós

Els fruits són unes baies de color rosat-vermell ovoides.

Floració: març – juliol.

Hàbitats que ocupa:

Aquesta planta viu preferentment a llocs ombrívols bardisses i indrets frescos. En l'estrat arbustiu de boscos perennifolis o mixtos.

Usos i propietats:

Planta molt tòxica que s'ha utilitzat per fer cataplasmes que s'apliquen a les zones del cos amb reumatisme o contusions. Els cataplasmes es preparen amb el tubercle fresc, rallat, anomenat truca.

Nom científic: *Ulex parviflorus* Pourr.

Família de les papilionàcies

Nom vulgar: gatosa

Descripció morfològica:

Arbust molt espinós, ramificat, de 30 cm a 1,5 m d'alçada, amb les espines simples o molt o poc ramificades que formen un angle molt obert amb les branques.

Fulles molt menudes, linears, que gairebé passen desapercebudes.

Flors grogues, papilionades, solitàries o fasciculades, que apareixen molt abundants damunt les espines. Calze groc que fàcilment es confon amb el groc dels pètals, format per 2 sèpals oberts com el bec d'un ocell.

El fruit és un llegum oval, pelut, amb 6 granes.

Floració: novembre – abril.

Hàbitats que ocupa:

Present a les contrades mediterrànies de tot el nostre territori, sobretot a les brolles eixutes, en el país de l'alzinar i de la màquia litoral, però puja fins a una 1.000 m d'alçada.

Usos i propietats:

Es desconeixen.

Nom científic: *Viburnum tinus* L.

Família de les caprifoliàcies

Nom vulgar: marfull

Descripció morfològica:

Arbust perennifoli que pot atènyer fins a uns 3 m d'alçada, amb les branques joves amb pèls rossos.

Fulles oposades, ovades, enteres, coriàcies, persistents, lluents per l'anvers, peludes pel revers, sobretot a les enforcadures dels nervis. Pecíol curt.

Flors blanques o rosades, amb la corol·la en forma de campana oberta amb 5 lòbuls. Calze campanulat, amb 5 dents curtes i agudes, que s'endevinen en el fruit madur.

El fruit és una drupa ovoide, d'un bell blau fosc metàl·lic que és madur.

Floració: gener – abril.

Hàbitats que ocupa:

És una planta característica i que dona nom a l'alzinar litoral, l'alzinar amb marfull, que ocupa o hauria d'ocupar la franja litoral del país al nord del riu Llobregat. També la podem trobar en comunitats que han substituït l'alzinar degradat, com ara les garrigues, i a l'alzinar muntanyenc, des dels Pirineus fins a Montserrat, seguint les muntanyes del Prepirineu i les dels sistema Prelitoral.

Usos i propietats:

Els fruits tenen un efecte purgant força dràstic podent ocasionar intoxicacions accidentals.

Bibliografia

STÜBING, G.; BAUTISTA PERIS, J. (1998). *Plantas medicinales de la comunidad Valenciana*. Generalitat Valenciana. Conselleria de Medio Ambiente.

PARADA, M.; SELGA, A.; BONET, A.; VALLÈS, J. (2002). *Etnobotànica de les terres gironines. Natura i cultura popular a la plana interior de l'Alt Empordà i a les Guillerries*. Col·lecció Francesc Eiximenis, 3. Diputació Girona 2002.

BOLÒS, O.; VIGO, J.; MASSALLES, R.; NINOT, J. (1990). *Flora manual dels Països Catalans*. Ed. Pòrtic, Natura. Barcelona.

LÓPEZ GONZALEZ, G. (2002). *Guia de los árboles y arbustos de la Península Ibérica y Baleares*. Ed. Mundi-Prensa.

PASCUAL, R. (1999). *Guia dels arbres dels Països Catalans*. Ed. Pòrtic, Natura. Barcelona.

PASCUAL, R. (1999). *Guia dels arbustos dels Països Catalans*. Ed. Pòrtic, Natura. Barcelona.

Herbari Virtual de les Illes Balears (<http://herbarivirtual.uib.es>)

FONT, X.; DE CÀCERES, M.; QUADRADA, R. *Banc de dades de biodiversitat de Catalunya*. (<http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>)

MORAGUES, E.; RITA, J. *Documents Tècnics de conservació. II^a època, núm. 11. Els vegetals introduïts a les Illes Balears*. Govern de les Illes Balears. Conselleria de Medi Ambient. (pdf)

Espècies al·lòctones

Nom científic: *Acacia dealbata* Link

Família de les mimosàcies (lleguminoses)

Nom vulgar: mimosa, mimosa platejada, mimosa comú

Descripció morfològica:

Arbre de 11-12 m d'alçada, de copa ampla i tronc amb l'escorça llisa, grisenca. Les fulles són perennes de tons platejats, bipinnades amb el raquí angulós i tomentós. Pinnes en nombre de 8 a 20, cada una d'elles amb 25-40 parells de folíols lineals. Flors en glomèruls de 5-6 mm de diàmetre de color groc brillant disposades en inflorescències llargues i ramificades. Llegum de 5-9 cm de longitud, recte o lleugerament corbat.

Floració: gener - març.

Procedència geogràfica:

Sud-est d' Austràlia i Tasmània.

Causes de la introducció:

De forma voluntària, a través de la jardineria.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es reproduïx molt bé, per llavors. A més a més presenta multiplicació vegetativa per rebrotos. És una espècie de creixement molt ràpid.

Hàbitats que ocupa:

Espècie que es troba naturalitzada en marges de camins, i carreteres.

Mètodes de control:

Els mètodes mecànics tenen una limitada eficàcia per la seva capacitat de rebrot i només són efectius si s'assegura l'arrencada del individu amb tota la seva totalitat.

Recomanacions:

Molt desaconsellable el seu ús en jardineria, principalment en zones de risc pel que fa a la seva expansió.

Observacions:

Acacia prové del grec *akis* que vol dir punxa, perquè les espècies africanes tenen moltes espines, en canvi les australianes no en tenen. *Dealbata*, significa blanquinós fa referència al to platejat de les fulles.

És l'espècie d'*Acacia* més resistent al fred. Una característica molt popular és que al mínim contacte de les fulles, aquestes es contrauen sobre la tija com si es tanquessin. Aquest és un mecanisme de defensa contra els depredadors. En anglès s'anomena *Don't Touch Me* (fent referència a "no em toquis").

Usos:

Les seves flors s'utilitzen amb finalitat industrial en perfumeria. Es cultiva com a fixador del terreny.

Nom científic: *Acacia retinoides* Schltdl.

Família de les mimosàcies (lleguminoses)

Nom vulgar: acacia platejada, acacia verda, mimosa de les quatre estacions

Descripció morfològica:

Arbre petit de 5-8 m, de creixement ràpid. El seu fullatge és persistent i de color verd clar glauc. Les flors són globulars, de color groc brillant amb un aroma intens. Fruit lleguminós lineal d'uns 15 cm de longitud.

Floració: abril - maig.

Procedència geogràfica:

Regions humides de l'est d'Austràlia.

Causes de la introducció:

Voluntària, mitjançant la jardineria.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es dispersa per llavors.

Hàbitats que ocupa:

Es cultiva formant grups o de manera aïllada. És troba normalment al marge de camins i carreteres.

Mètodes de control:

Mecànicament és la forma més efectiva d'eradicar aquesta espècie.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a planta ornamental.

Observacions:

Retinodes, del grec significa que produeix, o pot ser que derivi del llatí *retineo*, que significa conservar, degut a que té flors que duren molt de temps.

Nom científic: *Acanthus mollis* L.

Família de les acantàcies

Nom vulgar: acant, ala d'àngel, herba carnera

Descripció morfològica:

Planta herbàcia perenne amb fulles verdes fosques, brillants i profundament lobulades, semblants a les d'un card. De la seva llarga tija sorgeixen un conjunt de petites fulles apinyades, disposades en forma d'espiga i amb unes espines toves amb bràctees dentades de color púrpura-rosat. Fruit en càpsula amb quatre llavors.

Floració: maig - agost.

Procedència geogràfica:

De les estepes africanes i asiàtiques.

Causes de la introducció:

Cultivada en jardins.

Mecanismes de dispersió i propagació:

A través de llavors o també artificialment a través d'esqueixos.

Hàbitats que ocupa:

Riberes, roques i llocs frescos, camins i a vegades zones cultivades.

Mètodes de control:

Per evitar la invasió, tallar el que serà la flor abans de que fructifiqui.

Una altre mètode de control, és que es tracta d'una espècie sensible als cargols i llimacs, per tant es podria fer certs controls, en llocs molt determinats a partir dels gasteròpodes.

Recomanacions:

Gestionar correctament els residus de jardineria i poda.

Observacions:

El nom prové del grec *akantha* que significa espina.

Des de l'antiguitat, l'acant està present en l'arquitectura grega, com és el cas dels coneguts capitells corintis creats pel escultor Calímaco en el segl V a.C. També apareix en moltes cultures (està representat en escultures i murals hindús) i inclús com element decoratiu de mobiliari.

Usos:

Combat la diarrea (en infusió), la inflamació del coll (gàrgares) i regula la regla (en maceració). Per regular la menstruació: es deixen macerar dues cullerades de llavors mòltes en mig litre d'alcohol. Es prenen deu gotes pel matí i deu a la nit, quinze dies després de la menstruació.

Nom científic: *Agave americana* L.

Família de les agavàcies

Nom vulgar: pitalassa, agave, atzavara, figuerassa, pita, piterassa

Descripció morfològica:

Planta amb una tija molt poc desenvolupada. Amb fulles de color cendra, carneses, llargues, amb l'extrem punxegut de secció triangular. La part distal de la fulla acaba en una punta cònica d'uns 3 cm de color vermellós-negrós. El marge de les fulles és subsinuat amb espines d'1 cm, primes, tortes i espaiades. La inflorescència és una panícula d'uns 5 a 8 m amb flors de color groc pàl·lid i apareix quan la planta té uns 10 anys. Aquesta està composta per 20-30 branques horitzontals, cada una proveïda d'una inflorescència plana amb flors grogues. Després de la floració, la planta mor.

Floració: juny - setembre.

Procedència geogràfica:

Originària de Mèxic, en l'actualitat es troba a quasi tot arreu, preferint terrenys rocosos a prop de la costa.

Causes de la introducció:

Voluntària, mitjançant la jardineria.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Multiplicació per plançons bassals que creixen al voltant de la planta mare. També a través de llavors.

Hàbitats que ocupa:

Creix assilvestrada en talussos i llocs inusuals de la regió mediterrània. Es troba tant estesa que es podria considerar una espècie autòctona.

Mètodes de control i propagació:

És molt difícil d'eradicar. La retirada manual o mecànica és el mètode més efectiu, però s'han d'eliminar tots els rizomes de la planta, i això no sempre és senzill.

Recomanacions:

Limitar els seu ús en jardineria.

Observacions:

El seu nom prové del inca "*Agaue*" i significa admirable.

Usos:

Les saponines de les fulles s'empraven per a rentar roba negra, de dol, perquè el sabó normal deixava cercles blanquinosos.

De les seves fulles s'extreu una fibra que s'utilitza per fabricar corda i fils.

Les flors són comestibles.

Nom científic: *Ailanthus altissima* (Mill.)
Swingle

Família de les simaroubàcies

Nom vulgar: ailant, fals vernís, hivernenc, vernís del Japó.

Descripció morfològica:

Arbre caducifoli que pot arribar als 20 metres d'alçada. Té l'escorça llisa i blanquinosa. La capçada és bastant ampla. Les fulles són compostes, amb els folíols amples, lobulats i triangulars amb la base truncada, són generalment grans. Els individus són unisexuals, per tant n'hi ha de mascles i femelles. Les flors són petites i verdoses, agrupades en panícules d'uns 20 cm que desprenen, les masculines, una olor fètida. Els fruits són sàmares (formació membranosa en forma d'ala).

Floració: maig - juny

Procedència geogràfica:

Planta originària de zones calentes de l'est d'Àsia (Xina temperada i subtropical).

Causes de la introducció:

Emprada com a ornamental des del segle XVIII i avui en dia es troba naturalitzada arreu del món.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Disseminació anemocòria, dispersió a través del vent i/o llavors.

També es pot reproduir asexualment mitjançant la propagació vegetativa; desenvolupa brots erectes originats a partir de gemmes en arrels o rizomes.

Hàbitats que ocupa:

Naturalitzat a vores de torrents, marges de carreteres.

Mètodes de control:

La seva eliminació requereix diligència, a causa de l'abundant producció de llavors i multiplicació vegetativa. El mètode més eficaç per eradicar aquesta planta són els herbicides.

Recomanacions:

Cal actuar a temps doncs és una planta de fàcil dispersió i de creixement ràpid.

Observacions:

Normalment es troba formant grups, i no com a arbre aïllat, i s'utilitza per fer alineacions.

És una planta molt resistent i de molt ràpid creixement. Pel seu creixement i la seva facilitat de dispersió s'utilitza per subjectar terrenys fet que ajuda a colonitzar ambients adjacents.

És un arbre força atractiu però desprèn mala olor.

Usos:

És una planta tòxica, però amb els seus principis actius s'estan fent investigacions per utilitzar-la contra certs tipus de càncers.

Pot provocar alteracions a la pell.

Nom científic: *Aloe saponaria* (W.T.Aiton)
Haw. (= *A. maculata* auct.)

Família de les liliàcies

Nom vulgar: bàlsam, bàlsam de pita, pita

Descripció morfològica:

Planta crassa de fulles amb taques blanques a la cara superior disposades en rosetes; marge de les fulles espinescent. Tija curta o inexistent. Flors tubuloses de color ataronjats o vermellós disposades en raïms compactes a l'extrem d'una inflorescència llarga disposada en panícula dicòtoma.

Floració: abril - juny.

Procedència geogràfica:

Àfrica del Sud, Zimbabwe i Botswana.

Causes de la introducció:

Voluntària, com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es multiplica vegetativament a través d'estolons. Són plantes de creixement lent.

Hàbitats que ocupa:

Roquissers costaners i murs de pedra seca, també en pinedes aclarides amb sotabosc inexistent fruit d'abocaments de restes de jardineria.

Mètodes de control:

La retirada manual és el mètode de control més efectiu. S'ha d'arrencar la planta amb tota la seva totalitat perquè no rebroti.

Recomanacions:

Limitar el seu ús en jardineria.

Observacions:

Té la capacitat de retenir l'aigua de pluja, el que li permet sobreviure per llargs períodes de temps en condicions de sequera.

Usos:

Aplicacions medicinals: anticatarral, antiinflamatòria intestinal, vulnerària.

Nom científic: *Aptenia cordifolia* (L.fil.)
Schwantes

Família de les aizoàcies

Nom vulgar: cabelleres de la reina

Descripció morfològica:

Herba perenne, de vida curta, subfructificada a la base, ramificada. Tiges de fins a 3 m, postrades. Fulles oposades, planes, suculentas, cordades o amplament ovals, agudes, finament papil·loses, peciolades. Flors axil·lades i terminals, pedunculades de 12-15 mm de diàmetre de color púrpura o rosades - púrpures. Periant tetràmer, amb tèpals foliacis de longitud desigual. Estams amb filaments blancs. Fruit en càpsula de 4 valves.

Floració: tot l'any.

Procedència geogràfica:

Originària de Àfrica del Sud, concretament de la costa oriental de la Província del Cap i del Parc Nacional Kruger en el Transvaal (Sudàfrica).

Causes de la introducció:

Cultivada com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es propaga de forma vegetativa a través dels fragments de la tija. Es desconeix la capacitat real de dispersió per llavors, encara que com altres espècies de la mateixa família, s'ha indicat la dispersió, dels seus fruits carnosos, per ocells.

Hàbitats que ocupa:

Aquesta espècie la trobem naturalitzada en alguns talussos, normalment pedregosos.

Mètodes de control:

Els mecanismes de control assajats són similars als aplicats per *Carpobrotus edulis*. Mètodes de control manual, en el que s'arrenquen els individus procurant no deixar restes d'arrels o de tiges capaces de rebrotar.

Recomanacions:

Gestionar bé els residus de jardineria. Controlar el seu ús.

Observacions:

El nom genèric *Aptenia* provés del grec *apten*, *apters*, que significa sense ales, fent referència a que les càpsules no tenen filaments alats. I *cordifolia* prové del llatí *cordis* que significa cor i *folius* que significa fullatge, eludint a les fulles en forma de cor d'aquesta espècie.

Usos:

Combat la diarrea (en infusió), la inflamació del coll (gàrgares) i regula la regla (en maceració). Per regular la menstruació: es deixen macerar dues cullerades de llavors moltes en mig litre d'alcohol. Es prenen deu gotes pel matí i deu a la nit, quinze dies després de la menstruació.

Nom científic: *Arundo donax* L.

Família de les poàcies (gramínies)

Nom vulgar: canya, canyer

Descripció morfològica:

Planta glabrescent de grans i llargs rizomes llenyosos que poden formar ramificacions laterals. Les branques són buides i molt resistents de 2-6 m d'alçada. Les fulles són alternes de color verd glauc, arquejades i dentades d'1-6 (8) cm d'amplada. La panícula (3-6 dm) és molt ramificada, erecta i densa. És la gramínia més gran que hi ha en la regió mediterrània.

Floració: juliol - desembre.

Procedència geogràfica:

Procedent de l'Àsia temperada i tropical està àmpliament distribuïda per la regió mediterrània fins a la Xina i el Japó.

Causes de la introducció:

De manera intencionada, com espècie cultivada amb diferents objectius: formació de barrera o para vents, com a material de construcció o de suport d'altres cultius.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Creixement vegetatiu per rizomes perennes molt llargs que fan que sigui molt resistent. Els corrents d'aigua poden actuar com a agent dispersor. Pot tenir, també, reproducció sexual a través de llavors disseminades pel vent (anemocòria) a distàncies llunyanes.

Hàbitats que ocupa:

Creix en zones humides i ambients temperats, normalment en sòls profunds (torrents, canals, fonts) i també pot colonitzar camps de conreus.

Mètodes de control:

L'eradicació més efectiva és la utilització d'herbicides. El control mecànic de vegades és efectiu, però si petits fragments d'arrels queden en el sòl, poden restablir la població.

Recomanacions:

Substituir per espècies autòctones en la mesura que sigui possible.

Observacions:

La podem confondre amb el canyís per la seva semblança i perquè viuen en el mateix hàbitat, però aquesta espècie té una alçada més petita, és molt més prima, i les branques són erectes amb una panícula de mida més petita. El canyís floreix a l'estiu.

Les arrels de la canya formen una estructura de xarxa que juntament amb les tiges poden interferir en la circulació de l'aigua en torrents. També poden fer augmentar el potencial del foc, desplaçar la flora local i reduir l'hàbitat de la fauna.

Usos:

Es planta amb freqüència com a paravents, i és utilitzada per fer cistells i estores. Té propietats medicinals com a diürètic. Conté uns alcaloides que causen depressió respiratòria i hipotensió.

Nom científic: *Carpobrotus acinaciformis*
(L.) L. Bolus

Família de les aizoàcies

Nom vulgar: bàlsam, unglà de gat

Descripció morfològica:

Planta que es ramifica molt des de la base, les branques queden esteses pel terra. Estan cobertes per fulles carnosos d'aspecte de falç però de secció triangular (triangle isòsceles). Les flors són grans d'uns 12 cm, amb multitud de pètals de color purpuri, i estams grocs a la part central.

Floració: abril - juliol.

Procedència geogràfica:

Aquesta planta originària de Sud-Àfrica. Malauradament s'ha naturalitzat i s'ha convertit en una planta invasora del litoral rocós i de les dunes arribant a cobrir superfícies extenses i desplaçant a la flora local.

Causes de la introducció:

Va ser introduïda a Catalunya per la jardineria. Molt utilitzada per la seva velocitat en cobrir substrat o les poques exigències hídriques.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Artificialment, es una planta que es dispersa mitjançant esqueixos.

Hàbitats que ocupa:

Sistemes dunars i ambients rocósos.

Mètodes de control:

És important una ràpida actuació per aconseguir arrancar les plantes existents ja que desplacen qualsevol espècie autòctona. Cal mecanismes mecànics per eradicar-la.

Recomanacions:

Evitar l'enjardinament públic i privat d'aquesta espècie.
Controlar l'abocament incontrolat de restes de poda ja que aquestes tornen a arrelar amb moltíssima facilitat.

Observacions:

A Catalunya conviu amb una altra espècie del gènere *Carpobrotus*, del mateix origen, el *Carpobrotus edulis* L. Bolus. La forma de la fulla i les flors permeten de diferenciar-los ja que *Carpobrotus acinaciforme* té les flors purpúries i les fulles més amples (secció de la fulla amb forma de triangle isòsceles). *Carpobrotus edulis* té les fulles més allargades amb secció triangular però formant triangle equilàter i les flors de color groc. Les dues espècies coincideixen en l'època de floració que es dona entre l'abril i el juliol. Aquesta espècie s'ha naturalitzat per tot el litoral mediterrani, tant per sobre de substrats arenosos com rocósos.

Nom científic: *Carpobrotus edulis* (L.) L
Bolus

Família de les aizoàcies

Nom vulgar: bàlsam, uncles de gat

Descripció morfològica:

Es tracta d'una planta que estén les seves llargues branques cobertes de fulles per terra com si fos una catifa. Es reconeix per les seves fulles carnosos de secció triangular (equilàter), oposades i amb forma de petit plàtan. Les flors són grans, fins 10 cm de diàmetre, de color groc o blanc. Els fruits són carnosos per dintre i comestibles.

Floració: abril - juliol.

Procedència geogràfica:

Aquesta planta originària de Sud-àfrica. Malauradament s'ha naturalitzat i s'ha convertit en una planta invasora del litoral rocós i de les dunes arribant a cobrir superfícies extenses i desplaçant a la flora local.

Causes de la introducció:

Va ser introduïda a Catalunya per la jardineria. Molt utilitzada per la seva velocitat en cobrir substrat o les poques exigències hídriques.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Artificialment, és una planta que es dispersa mitjançant esqueixos. Els fruits madurs són ingerits per gavines i petits mamífers (conills, rates) contribuint així a la seva dispersió al ser expulsades les llavors amb les seves femtes. Es reproduïx activament per estolons que arrelen fàcilment en els nusos.

Hàbitats que ocupa:

Naturalitzada a les zones litorals.

Mètodes de control:

És important una ràpida actuació per aconseguir arrancar les plantes existents ja que desplacen qualsevol espècie autòctona. Cal mecanismes mecànics per eradicar-la.

Recomanacions:

Evitar l'enjardinament públic i privat d'aquesta espècie.

Controlar l'abocament incontrolat de restes de poda ja que aquestes tornen a arrelar amb moltíssima facilitat.

Observacions:

Conviu amb *Carpobrotus acinaciformis*, que té el mateix origen i una morfologia molt semblant. El reconeixem perquè té les flors purpúries i les fulles més amples (secció de la fulla amb forma de triangle isòsceles).

Nom científic: *Coronilla valentina subsp glauca* L.

Família de les papilionàcies (lleguminoses)

Nom vulgar: carolina

Descripció morfològica:

Arbust perenne de fins a 2 m d'alçada. Les fulles són compostes imparipinnades, peciolades, sense pèls i amb un mucró terminal molt evident. Els folíols tenen forma obovada (forma d'ou al revés). Té les flors grogues agrupades en glomèruls terminals. El seu fruit és una llegum.

Floració: febrer - juny.

Procedència geogràfica:

De la regió mediterrània.

Causas de la introducció:

Cultivada com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

A través de llavors, que germinen fàcilment.

Hàbitats que ocupa:

Matollars, penya-segats... principalment a la terra baixa, podent ascendir en les muntanyes fins als 1000 m d'altitud.

Mètodes de control:

Un dels més efectius és l'arrencada dels individus abans de què granin, ja que és una espècie que produeix moltes llavors i per tant la seva dispersió es molt fàcil.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a ornamental. Gestionar correctament els residus de poda i jardineria.

Observacions:

Similar altres representants d'aquest gènere com *Coronilla emerus*, de fulles més denses, o de *Coronilla varia*, de flors rosades.

Aquest gènere s'anomena Coronilla per la disposició de les flors formant una corona.

Usos:

Tonifica el cor.

Nom científic: *Evonimus japonica* L.

Família de les celastràcies

Nom vulgar: ----

Descripció morfològica:

Arbust o arbret perennifoli de fins a 5m, molt ramificat i frondós, amb les branques esveltes i erectes, col·locades unes properes a les altres. Fulles oposades, senzilles i caduques, tenen un contorn ovato-lanceolat o el·líptic, el marge dentat i mesuren fins a 8 cm de longitud. Les flors són hermafrodites, petites, de color blanc verdós.

Floració: maig - juliol.

Procedència geogràfica:

Japó.

Causes de la introducció:

Com a planta ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

A través de llavors dispersades per ocells.

Hàbitats que ocupa:

Vores de camins.

Mètodes de control:

Arrencar manualment els individus naturalitzats.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a ornamental. Normalment s'utilitza per formar tanques als jardins. Es poden plantar espècies autòctones que també formin tanques i que no produeixin impacte: com els brucs.

Observacions:

És una planta que conviu amb el pitòspor (*Pittosporum tobira*) ja que les dues espècies són les més freqüents per a formar tanques i s'utilitzen de pantalles visuals.

Usos:

L'oli de les llavors s'utilitza ocasionalment per fer sabó. Amb les branquetes es fabrica carbó de dibuix. Té una fusta de color blanc-grogós i de gra fi. S'utilitza també en torneria per fabricar agulles de fer punt o escultures.

Nom científic: *Iris germanica* L.

Família de les iridàcies

Nom vulgar: lliri blau, lliri de gitana

Descripció morfològica:

Brota d'un rizoma (bulb) gruixut i carnós, de color marró. Té fulles planes, de color verdes blavoses, en forma d'espasa, de fins a 40 mm d'amplada i tant altes com la mateixa planta. Les flors són grans i molt perfumades, de color blau o malva intens, amb sèpals interns corbats i amb una "barba" central groga. Les inflorescències són de 2 a 3 flors, en tiges ramificades.

Floració: abril - juny.

Procedència geogràfica:

En totes les parts de la regió mediterrània.

Causes de la introducció:

Jardineria.

Mecanismes de dispersió i propagació:

A través de llavors.

Hàbitats que ocupa:

Llocs rocosos.

Mètodes de control:

Els mètodes més efectius són els mecànics. S'haurien d'arrencar tots els individus que es trobessin naturalitzats.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a ornamental.

Usos:

El suc de la seva arrel s'utilitza com a purgant. El seu rizoma també es fa servir un cop sec, perquè fresc produeix vòmits i una intensa irritació gàstrica.

Nom científic: *Matthiola incana* (L.) R.Br.

Família de les crucíferes (brassicàcies)

Nom vulgar: violer, violer bord, violer vermell

Descripció morfològica:

Planta de base llenyosa. Les tiges són ascendents i tenen les fulles estretes i agrupades de forma densa. Les flors, que poden ser púrpures, roses o blanques, tenen fins a 40 mm de diàmetre i normalment quatre pètals. El fruit és una síliqua.

Floració: abril - juliol.

Procedència geogràfica:

De la regió mediterrània, Àsia central.

Causes de la introducció:

Cultivada en jardineria.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Mitjançant llavors.

Hàbitats que ocupa:

Molt estesa gràcies al cultiu, en murs, penya-segats i jardins.

Mètodes de control:

Mecanismes mecànics.

Recomanacions:

Limitar el seu ús en jardineria.

Observacions:

S'assembla a *Matthiola sinuata*, però aquesta última viu a les platges i té les fulles a la base en forma de roseta i molt dividides.

Nom científic: *Medicago arborea* L. Subsp.
Arborea

Família de les lleguminoses

Nom vulgar: alfals arbori

Descripció morfològica:

Arbust llenyós molt ramificat que pot arribar a més de 2m d'alçada. Les fulles són trifoliades, i les branques més joves estan cobertes per una vellositat blanquinosa. Estípules senceres. Foliols pubescents sovint emarginats. Les flors són de color groc - ataronjat, en gotim pedunculat. Fruits amb superfície llissa, de 10-15 mm de diàmetre, en hèlix discoforme d'una volta normalment amb un orifici central de 2-3 mm i la sutura ventral de gruix similar al dorsal.

Floració: octubre - abril.

Procedència geogràfica:

Europa sud, Illes Canàries i nord d'Àfrica.

Causes de la introducció:

Cultivada com a ornamental i farratgera.

Mecanismes de dispersió i propagació:

A través de llavors o d'esqueixos, a la primavera.

Hàbitats que ocupa:

Es troba plantada amb moltes finques perquè antigament s'utilitzava com a farratge. També pot aparèixer en zones poc ruderals.

Mètodes de control:

Al tractar-se d'una espècie que produeix moltes llavors s'han d'arrencar els individus abans de que granin.

Recomanacions:

Gestionar correctament els residus de jardineria. Proposar plantes autòctones per evitar l'expansió de més espècies foranes.

Observacions:

S'assembla molt a *Medicago citrina*, però aquesta té les flors de color groc llimona, i els folíols més grans.

Nom científic: *Opuntia maxima*. Miller (= *O. ficus-indica* (L) Miller)

Família de les cactàcies

Nom vulgar: figuera de moro, figa de moro, figuerassa

Descripció morfològica:

Arbust de tiges engrossides i carneses que poden arribar fins a 1-5 m d'alçada. Branques formades per articles superposats que adquireixen una morfologia de pales (cladodis) planes, suculentes, de color verd i amb arèoles que porten 1-2 espines d'1-2,(5) cm. Les fulles són molt petites (3 mm) i quasi inexistentes. Flors solitàries, grans (6-10 cm) i de color groguenc. Baia espinosa i vermellosa de 5-9 cm. Espècie molt polimorfa.

Floració: abril - juliol.

Procedència geogràfica:

Originària de l'Amèrica tropical i molt dispersa a tota la Mediterrània.

Causes de la introducció:

Cultivada.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Les baies, fruit de la reproducció sexual, són carneses i estan plenes de llavors. En la seva maduresa s'obren i deixen a l'abast de petits animals (entre els quals hi ha els ocells) la polpa plena de llavors. La zoocòria o disseminació per animals permet la colonització de nous espais lluny de la planta mare (Gimeno & Vilà 2002). També es pot propagar fàcilment asexualment: els cladodis es trenquen de la planta mare i cauen a terra, o arrenen i formen nous individus.

Hàbitats que ocupa:

Vores de camins, garrigues, penya-segats litorals.

Mètodes de control:

És una espècie molt difícil d'eradicar ja que es troba naturalitzada en molts ambients, però la retirada mecànica és el mètode més efectiu.

Recomanacions:

Limitar el seu ús en jardins tant públics com privats. Gestionar bé les restes de jardineria.

Observacions:

El gènere *Opuntia* és molt desconegut a casa nostra i possiblement existeixen moltes altres espècies. La diferenciació resulta difícil i les claus són incomplertes, i utilitzen caràcters difícils d'observar en el camp. Per diferenciar aquesta espècie d'altres del mateix gènere ens hem de fixar principalment en: 1) la forma i mida dels cladodis, que són oblongoel·líptics (20-50 x 10-30 x 1-3 cm), 2) el nombre i la mida de les espines i 3) les flors solitàries de color groc o ataronjat.

Usos:

Les figues són fruits dolços i carnosos, apreciats en alguns llocs per fer gelats o cremes, però normalment es mengen al natural, o macerats amb vi.

Nom científic: *Oxalis pes-caprae* L.

Família de les oxalidàcies

Nom vulgar: vinagrella, flor d'avellana, caramelles, avellanetes

Descripció morfològica:

Herba que forma gespes, disposa de bulbs enterrats, dels quals surt una tija subterrània ascendent. Les fulles es reuneixen en una roseta i estan formades per tres folíols obscordiformes de 8-20 x 7-30 mm, amb un llarg pecíol de 5-20 cm. Les flors són de color groc i surten en umbel·la sobre un peduncle de 10-30 cm.

Floració: setembre - maig.

Procedència geogràfica:

Originària del cap de Bona Esperança (Sud-Àfrica) i dispersada per tota la Mediterrània. Principalment en àrees de clima temperat.

Causes de la introducció:

De manera involuntària, per les pròpies males herbes agrícoles (contaminació de partides de llavors, presència de diàspores en els productes agraris...)

Mecanismes de dispersió i propagació:

De forma vegetativa a través de bulbs. Cada bulb pot produir més de vint bulbs l'any, de dispersió principalment antropòcora, mitjançant el transport de substrats contaminats (residus de jardineria, moviments de terres contaminades...) o mitjançant altres vectors: ornitocòria, hidrocòria, anemocòria...

Hàbitats que ocupa:

Pot viure en un ventall molt ampli d'ambients, però prefereix més sòls humits i ben drenats.

Mètodes de control:

Realitzar les pràctiques de llaurat i moviments de terra abans de la floració, així es podrà controlar la dispersió d'aquell any. Repetir anualment l'operació.

Recomanacions:

Tractar bé els residus de jardineria i controlar els moviments de terres per evitar la seva expansió.

Observacions:

Les fulles són inconfusibles, són trifoliades amb folíols amb forma de cor que es troben sobre un pecíol de prop de 20 cm. Aquesta espècie és una planta que beneficia els cultius de cítrics, inhibint el desenvolupament de fons patògens.

Usos:

S'utilitza com a aliment pel bestiar, encara que es tòxica per alguns animals com els conills o les ovelles. No té propietats medicinals. Conté àcid oxàlic, lo que li proporciona un gust agre.

Nom científic: *Pittosporum tobira* (Thunb.)
W.T. Aiton

Família de les pitosporàcies

Nom vulgar: pitòspor

Descripció morfològica:

Arbust o arbre de fins a 4-5 m d'alçada. Escorça fosca, amb fulles obovades de 5-20 cm de longitud, molt obtuses, coriàcies, amb els marges revoluts i glabres. Anvers de color verd fosc i revers una mica més clar, amb el nervi central destacat. Flors d'uns 1-2 cm de diàmetre, disposades en umbel·les terminals. Són fragants, de color blanc o crema. Fruit ovoide d'1-1,2 cm de diàmetre, angulós, cobert d'un toment molt fi. Llavors negres.

Floració: març - abril.

Procedència geogràfica:

Nativa del Japó, la Xina i Corea.

Causes de la introducció:

Molt usada com a planta ornamental pel seu fullatge i flors oloroses.

Mecanismes de dispersió i propagació:

La dispersió de llavors es fa bàsicament per gravetat; això facilita la contenció d'aquesta espècie.

Hàbitats que ocupa:

Molt comú en bardisses.

Mètodes de control:

Les podes periòdiques dels individus utilitzats com a tanques vegetals limiten la producció de fruits.

Recomanacions:

Plantar espècies autòctones per formar tanques vegetals, com *Erica arborea*.

Observacions:

Podria ser confós amb *Myoporum tenuifolium*, que s'empra en jardins de forma igualment freqüent, però aquesta espècie té els àpexs de les fulles aguts. També es podria confondre amb *Evonimus japonica*.

Nom científic: *Robinia pseudoacacia* L.

Família des les fabàcies

Nom vulgar: robínia, acàcia falsa

Descripció morfològica:

Arbre caducifoli de 10-25 m d'alçada que pot arribar a viure molts anys. És d'escorça gruixuda i fissurada. Fulles imparipinnades amb 3-10 parells de folíols el·líptics o ovats, enters. Estípules transformades en fortes espines. Flors blanques amb la base de l'estendard groguenca reunides en raïms axil·lars de 10-20 cm de longitud. Llegums, aplanats, de color marró en madurar i pènduls de 5-10 x 1 cm.

Floració: març - juliol.

Procedència geogràfica:

Procedent de l'Amèrica del Nord.

Causes de la introducció:

Cultivada com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es propaga sexualment per llavors i asexualment per brots de les arrels. En el cas de les plantes cultivades es pot sembrar a partir d'esqueixos.

Hàbitats que ocupa:

La podem trobar en talussos i torrenteres. Poden créixer des d'arran de mar fins als 1300 m.

Mètodes de control:

Es pot tallar, però pot brotar amb facilitat i dificulta molt les feines d'eradicació.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a planta ornamental. Evitar plantar en enjardinaments públics.

Observacions:

Les flors són molt oloroses i són visitades per les abelles.

Per la forma de les fulles es pot confondre amb *Tipuana tipu* (Benth.) Kuntze, però aquesta espècie té les flors de color groc i floreix molt més tard.

Arbre de creixement molt ràpid.

Usos:

La fulla té aplicacions medicinals, és antidiarreica.

El pol·len perjudica molt la gent que té al·lèrgia.

Nom científic: *Senecio tamoides*. DC

Família de les asteràcies

Nom vulgar: heura alemanya

Descripció morfològica:

Planta herbàcia trepadora, amb fulles orbiculars, de 3-10 x 2-10 cm, de base cordada, amb 3-5 lòbuls a cada costat i de consistència carnosos. La nervadura és palmejada. Pecíol tant llarg com la làmina, normalment amb dues petites aurícules foliàcies a la base. Capítols disposats en denses panícules axil·lars o terminals, de 5-7 mm de diàmetre, amb les flors del disc grogues.

Floració: setembre - desembre.

Procedència geogràfica:

Àfrica del Sud.

Causes de la introducció:

Voluntària, com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Es reproduïx per llavor. També presenta propagació vegetativa mitjançant estolons o esqueixos.

Hàbitats que ocupa:

Bosc de ribera i bardisses de fondalades humides.

Mètodes de control:

Fer controls d'eradicació en indrets poc o gens artificialitzats.

Recomanacions:

Limitar el seu ús com a ornamental ja que de seguida forma grans catifes i no deixa lloc per a les espècies autòctones.

Observacions:

Hi ha confusió degut a la gran complexitat d'aquest tàxon.

Nom científic: *Tradescantia fluminensis*.
Vell

Família de les commelinàcies

Nom vulgar: orella de gat, amor d'home

Descripció morfològica:

Planta herbàcia. Fulles disposades en dos files, subpeciolades, de lanceolades-elíptiques a ovalades-lanceolades, de 2,5-5 x 1-2 cm, amb la base desigual, el marge ciliat i l'àpex agut; són normalment glabres, piloses cap a la baina, verdes. Flors sobre els pedicels pilosos de 1-1,5 cm de longitud, amb calze de sèpals lliures, de 5-7 mm de llarg, pilosos en el nervi central i corol·la de pètals lliures, de 8-9 mm de llarg, de color blanc. Estams lliures. Fruit en càpsula trilobular.

Floració: En qualsevol època de l'any.

Procedència geogràfica:

Amèrica, Brasil i Argentina.

Causes de la introducció:

Com a ornamental.

Mecanismes de dispersió i propagació:

Per divisió de les "macolles" (brot que neix a l'axil·la de la baina foliar en els nusos bassals). I artificialment, a través d'esqueixos.

Hàbitats que ocupa:

Naturalitzada als marges dels camins, sobretot en llocs humits.

Mètodes de control:

Desplantar directament els exemplars, al juliol o l'agost. Es poden col·locar uns sobre els altres i provocar així que es podreixin de forma natural. A vegades però tornen a arrelar a la tardor, llavors serien necessaris herbicides.

Recomanacions:

Gestionar bé els residus de jardineria.

Observacions:

És una planta que forma catifes, com l'Ungla de gat (Carpobrotus).

Bibliografia:

Herbari Virtual de les Illes Balears (<http://herbarivirtual.uib.es>)

<http://www.botanical-online.com/indexcatala.htm>

<http://plantencyclo.free.fr/sp/index.html>

<http://www.arbolesornamentales.com/>

SANZ, M., DANA, ELÍAS. D., SOBRINO, E., 1994. *Atlas de las Plantas Alóctonas Invasoras en España*. Dirección General para la Biodiversidad. Madrid, 384pp.

MORAGUES, E.; RITA, J. *Documents Tècnics de conservació. IIª època, núm. 11*. Els vegetals introduïts a les Illes Balears. Govern de les Illes Balears. Conselleria de Medi Ambient. (pdf)

FONT, J., 2007 *Catàleg de les espècies introduïdes de les Gavarres i valoració del potencial invasor*. Grup de Recerca de Flora i Vegetació. Departament de Ciències Ambientals. Universitat de Girona.

BAÑARES, A., 1990 *Erradicación de la invasora Tradescantia fluminensis Vell. Como medida preventiva de restauración ecológica en la laurisilva Gomera (Parque Nacional de Garajonay)*. Ecología nº4, pp 99-104 ICONA, MADRID

